

УДК 340.004.77

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Д. Л. Нагорна

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня 2 курсу спеціальності «Право»,
навчально-науковий інститут права

Науковий керівник – ст. викладач О. В. Кубай

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті проаналізовано важливість інформаційної політики держави в умовах швидкого розвитку інформаційних технологій та переходу до цифрового суспільства. Особлива увага приділяється узгодженню національної політики з міжнародними стандартами та забезпеченню доступу громадян до інформації та електронних сервісів. Ключові слова: інформаційна політика, цифрове суспільство, інформаційна безпека, інформаційні технології, електронні сервіси.

The article analyzes the importance of the information policy of the state in the conditions of the rapid development of information technologies and the transition to a digital society. Particular attention is paid to harmonizing national policy with international standards and ensuring citizens' access to information and electronic services.

Keywords: information policy, digital society, information security, information technologies, electronic services.

Зростаюча роль інформаційних технологій та перехід до цифрового суспільства висувають державну інформаційну політику на перший план. Цей напрямок політики стає ключовим фактором для забезпечення ефективного державного управління, розвитку інновацій та гарантування інформаційної безпеки.

Метою нашої роботи є розглянути цілі та завдання інформаційної політики держави.

Формуючи державну інформаційну політику, необхідно враховувати й відображати інтереси всіх зацікавлених сторін: громадян, громадських організацій та рухів, державних органів влади та органів місцевого самоврядування, державних організацій й комерційних структур. Саме з цих інтересів випливають завдання та цілі такої політики.

Водночас, на думку українського дослідника Ю. М. Іванченка, на стан будь-якої інформаційної сфери може впливати рівень політичної боротьби в країні. В такому випадку він пропонує розглядати інформаційне суспільство як «продовження революції індустріального та постіндустріального суспільства, де спостерігається швидке зростання секторів створення та споживання інформації, що перетворюється на один із найважливіших ресурсів, поряд з енергією та корисними копалинами. За ступенем споживання цього стратегічного ресурсу нині у світі оцінюється ступінь розвиненості країни, її економічний та політичний потенціал» [1].

В статті 6 Закону України «Про інформацію» встановлено, що державна інформаційна політика – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави по одержанню, використанню, поширенню та зберіганню інформації [2].

Основні цілі державної інформаційної політики можна окреслити наступним чином:

перехід до цифрового суспільства: забезпечення громадянам доступу до інформації та електронних сервісів в будь-який час і в будь-якому місці;

ефективне управління: використання інформаційних технологій для оптимізації управлінських процесів та підвищення ефективності державних структур;

розвиток інновацій та науки: сприяння розвитку науково-технічного потенціалу через підтримку інновацій, досліджень та розробок;

інформаційна безпека: гарантування захисту інформації від несанкціонованого доступу, зловживання та кіберзагроз;

транспарентність та відкритість: забезпечення доступу до публічної інформації та відкритості діяльності державних органів.

Державна інформаційна політика в провідних західних країнах має чітко визначені завдання, що відповідають специфіці інформаційного розвитку кожної країни, зокрема:

- забезпечення доступу до інформації;
- створення національного інформаційного потенціалу;
- використання інформаційних ресурсів у національних інтересах;
- створення загальної системи охорони інформації;
- сприяння міжнародного співробітництву в галузі комунікації та інформації;
- гарантії інформаційного суверенітету держави;
- розвиток інформаційної інфраструктури.

Грунтуючись на наукових дослідженнях інших вчених, зробимо короткий огляд завдань державної інформаційної політики на прикладі країн Заходу.

Інформаційна політика Великобританії спрямована на стимулювання конкуренції на інформаційному ринку, підвищення якості та доступності інформаційних послуг, впровадження новітніх інформаційних технологій у державне управління. Важливим аспектом цієї політики також є захист інтересів споживачів в цифровому середовищі.

Чотири цільові програми, впроваджені Німеччиною, підкреслюють важливість інформаційних процесів для сучасного суспільства. Ці програми, реалізовані в різні періоди, вирішували актуальні завдання побудови інформаційного суспільства в країні. Сьогодні німецька інформаційна політика стає на шлях сприяння розвитку національних мереж за межами Німеччини, зокрема, у країнах СНД та «третього світу».

Інформаційна політика США ґрунтується на принципі регулювання інформаційних потоків у політичній, економічній, науковій та військовій сферах. Це робиться з метою знайти баланс між державним контролем та свободою підприємництва в цій галузі. Інформація розглядається як один із важливих національних ресурсів. Відповідно, системи, що забезпечують її створення, обробку та поширення, визнаються ключовим фактором розвитку інформаційної індустрії та побудови інформаційної інфраструктури країни.

Ісландія також має цікавий досвід у сфері інформаційної політики. Більше 15 років тому країна визначила амбітну мету – стати світовим лідером у використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для покращення життя своїх громадян.

З цією метою було сформульовано п'ять основних завдань:

1. Доступність інформаційного суспільства для всіх жителів Ісландії. Це передбачає використання його переваг для зміцнення демократії, підвищення рівня життя, розвитку суспільства та економіки. ІКТ мають застосовуватися в інноваційних розробках, охороні здоров'я, науці, мистецтві та всіх інших сферах повсякденного життя.

2. Забезпечення рівності державного та приватного секторів у сфері ІКТ та послуг. Завдяки використанню ІКТ уряд сприятиме рівному доступу до державної інформації та послуг.

3. Використання ІКТ для підвищення конкурентоспроможності економіки Ісландії. Це передбачає збільшення об'ємів виробництва та розповсюдження інноваційної діяльності за межі країни.

4. Адаптація освітньої системи до нової соціальної динаміки. В межах загальної освіти буде приділено максимальну увагу використанню переваг інформаційного суспільства, водночас буде забезпечено збереження мови та культури.

5. Перегляд законодавчої та нормативної бази, а також методів роботи з урахуванням ІКТ. Це робиться для сприяння технічному прогресу та забезпечення захисту прав окремих громадян та компаній. [2].

Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується на таких засадах:

1. Пріоритетність науково-технічного та інноваційного розвитку держави. Так, 2023 році Україна посіла 45-те місце у світі за Індексом глобальної інноваційності, який складає 35,2 бала. Це вище ніж у 2021 році (46-те місце), але все ще значно нижче ніж у розвинених країнах. Мета такої політики – збільшити інвестиції в науку та інновації, щоб до 2030 року Україна увійшла до топ-30 країн світу за Індексом глобальної інноваційності.

2. Формування необхідних законодавчих та сприятливих економічних умов. В Україні діє ряд законів та державних програм, спрямованих на розвиток інформаційного суспільства. До них належать Закон України «Про інформацію», Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», Державна програма розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на період до 2025 року, інші. Всі ці нормативно-правові документи та програми покликані створити сприятливий правовий та економічний клімат для розвитку ІКТ-сектору в Україні.

3. Всебічний розвиток загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів та забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та ІКТ. За даними Державної служби статистики України, у 2023 році рівень доступу населення до інтернету в Україні становив 75%. Мета – досягти 100% доступу до інтернету в Україні до 2030 року.

4. Сприяння збільшенню різноманітності та кількості електронних послуг, створенню загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів. В Україні діє ряд електронних послуг, таких як «Дія», «е-Малятко», «е-Підпис», електронний суд, онлайн-банкінг, електронний кабінет платника податків та інші.

5. Посилення мотивації у використанні ІКТ. В Україні проводяться ряд освітніх та просвітницьких кампаній, спрямованих на підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема, діють освітні портали Prometheus, Coursera та інші, на яких можна безкоштовно отримати доступ до курсів, які покращать цифрову грамотність, дають можливість здобути нові навички, яких вимагає сучасний стан речей.

6. Широке впровадження ІКТ в науку, освіту, культуру, охорону здоров'я, охорону навколишнього середовища. В Україні вже використовується чимало ІКТ-рішень у сфері освіти, охорони здоров'я, охорони навколишнього середовища. Зокрема, електронні журнали та щоденники учнів, освітні портали для вчителів та учнів, сучасна, зручна та надійна електронна медична система Helse, створена для пацієнтів, лікарів, державних та приватних медичних закладів та ін.

7. Забезпечення інформаційної безпеки. В Україні діє чимало державних органів, відповідальних за забезпечення інформаційної безпеки, таких як Служба безпеки України, Державна служба з питань інформатизації, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, кіберполіція. Їх мета створити в Україні систему кібербезпеки, яка буде відповідати кращим світовим практикам.

Реалізація цих засад дозволить Україні стати однією з лідерів у розвитку інформаційного суспільства в світі [3].

Отже, інформаційна політика стає визначальним чинником у реалізації стратегічних цілей держави в умовах цифрової трансформації. Вироблення та впровадження комплексних

заходів у сфері інформаційної безпеки, розвитку технологій та стимулювання інновацій визначають успішність державного розвитку в період цифрового прогресу.

1. Іванченко Ю. М. Сутність, головні напрями та способи державної інформаційної політики в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/philo/05ijmiru.pdf>. (дата звернення: 10.04.2024). 2. Про інформацію : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 10.04.2024). 3. Брижко В. До питання сучасної інформаційної політики. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 2. 4. Про Національну програму : Закон від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР. *ZakonOnline. Аналітично-правова система ZakonOnline*. URL: <https://zakononline.com.ua/documents/show/197467519300> (дата звернення: 04.04.2024).